

Дюбі, Жорж (фр. Georges Michel Claude Andre Duby) (07.10.1919 — 03.12.1996). Фр. історик-медієвіст, представник другого покоління *Анналів шк.* (хоча й намагався дистанціюватися від неї). Студіював історію і географію на ф-ті мистецтв у Ліонському ун-ті, який закінчив 1942 р.

Після звільнення Франції від нацистів працював асистентом на ф-ті мистецтв цього ж ун-ту; викладав у Безансоні. У 1951 р. очолив каф. історії Середніх віків в ун-ті Екс-ан-Провансу. У 1952 р. у Сорбонні отримав ступінь д-ра наук за результатами дослідження «Суспільство XI і XII ст. у регіоні Макона». З 1970 до 1991 р. — проф. Колеж де Франс, голова т-ва медієвістів у закладі. Член Академії написів і витонченої літ. (1974); дійсний член Фр. академії (1987); головний ред. журн. «Середні віки» і «Сільські дослідження»; відповідальний ред. і один з авторів колективних досліджень «Історія сільської Франції» (т. 1–4, 1975–1976), «Історія міської Франції» (т. 1–5, 1980–1985), «Сім'я і родинні стосунки середньовічного Заходу» (1977), «Історія приватного життя» (т. 1–5, 1985–1987), «Історія жінок на Заході» (т. 1–5, 1990–1992). Нагороджений орденом Почесного легіону.

Осн. пр.: «Історія ментальностей» (1961), «Сільська економіка і життя селищ на середньовічному Заході (Франція, Англія, Імперія, IX–XV ст.)» (1962), «“Молоді” в аристократичному суспільстві XII ст. у північно-західній Франції» (1964), «Воїни і селяни, VII–XII ст.» (1973), «Люди і структури Середніх віків» (1973), «Три стани, або Світ уявного при феодалізмі» (1978), «Лицар, жінка і священник. Шлюб у феодальній Франції» (1981), «Гійом Марешаль, або Найкращий у світі лицар» (1984).

Д. — прихильник «нової іст. науки». Коло його наук. інтересів включало історію середньовічної Франції (перш за все XI–XIII ст.), феод. сусп-ва і питання ментальності. Розпочав наук. діяльність як історик аграрних відносин, водночас у його працях простежується прагнення розширити рамки соц. історії. Д. сформулював концепцію «феод. революції». Суттю цієї революції, що відіграла вирішальну роль у становленні структури середньовічного сусп-ва, він вважав поширення нової сеньйорії бану — комплексу військово-політ. і судово-адміністративних прав сеньйора, узурпованих у короля.

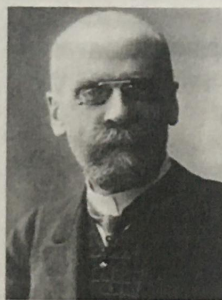
Д. розширює дослідження на сферу ментальностей. Він ігнорував усталений термін «феодалізм», вживаючи поняття «féodalité», яке тлумачив як систему уявлень, що характеризує і формує «дух епохи» середньовіччя (спосіб мислення, «психічний комплекс», сформований у вузькому світі професійних воїнів, які поступово перетворилися на знать). Основним об'єктом вивчення для Д. стали вищі стани, оскільки він вважав, що середовище інтелектуалів продукує культ. моделі, які надалі поширюються в соціумі. З огляду на це відкинув проблему «вчена

культура / народна культура» як зумовлену спрощеними марксистськими схемами.

Окремі роботи Д. присвячено середньовічному мистецтву: «Святий Бернард: цистерціанське мистецтво» (1976), «Доба соборів: Мистецтво та суспільство. 980–1420 роки» (1976). Остання монографія поєднує три альбоми з середньовічного мистецтва, що вийшли в 1966–1967 рр., до яких науковець підготував ґрунтовний та розлогий текст і коментар до ілюстрацій. Д. наполягає, що між історією художніх пам'яток та історією сільськогосподарського виробництва, ярмарків, монет, політ. історією існує певне співвідношення, до з'ясування якого має прагнути той, хто бажає осягнути сенс цих артефактів. Мета Д. — виявити певне суголосся між ідеями, формами, в яких втілено ці ідеї, і, нарешті, світом, у якому перебували ці ідеї і форми.

За Д., середньовічне мистецтво формувалося у трикутнику економіка — влада — ідеологія. Економіка в цьому разі є наявністю засобів, які вкладають у будівництво храмів, створення рукописів, зведення надгробних пам'ятників тощо. К-сть цих засобів не залежала від добробуту сусп-ва. Важливо, щоб вони були у тих, хто бажав принести спокутні жертви Богу, уславити свій рід або свій сан, увічнити пам'ять про себе, тобто в еліти сусп-ва. Друга сторона трикутника — влада — належала еліті за визначенням. Це були імператори і королі, великі феодалі, принци крові, уряди й тирани вільних міст — усі, хто за посадою володів грошовими чи земельними засобами. Третя сторона трикутника — ідеологія. Оскільки мистецтво — жертва Богу, то ідеї для мистецтва давали ті, хто служив Богу — духовн. й інтелектуальна еліта сусп-ва (монархи, єпископи, ченці, університетські професори). За Д., процесом творчості завжди керують панівні в сусп. сили.

О. Дрич

Дюркгайм, Еміль (фр. David Emile Durkheim) (15.04.1858 — 15.11.1917). Фр. філософ-позитивіст, соціолог, антрополог, засновник фр. шк. соціології, засновник і видавець журн. «Соціолог. щорічник» (1886–1913). Народився в єврейській родині. Вважалося, що Еміль продовжить родинну традицію і стане рабином. Однак він порвав із кар'єрою в іудаїзмі, хоча завжди залишався вірним членом ортодоксальної євр. сім'ї. Пізніше Д. доведе, що антисемітизм вплинув на формування надзвичайної євр. солідарності. 1882 р. — закінчив Вищу нормальну шк. в Парижі. Протягом трьох років викладав філософію в провінційних ліцеях Франції. 1885 р. — здійснив поїздку до Німеччини для додаткового ознайомлення з філософією, соц. науками і етикою. 1887 р. — публікації Д. дали можливість отримати посаду в Ун-ті Бордо. Тут уперше ним був прочитаний публічний лекційний курс із соц. наук.

Д. розширює дослідження на сферу ментальностей. Він ігнорував усталений термін «феодалізм», вживаючи поняття «féodalité», яке тлумачив як систему уявлень, що характеризує і формує «дух епохи» середньовіччя (спосіб мислення, «психічний комплекс», сформований у вузькому світі професійних воїнів, які поступово перетворилися на знать). Основним об'єктом вивчення для Д. стали вищі стани, оскільки він вважав, що середовище інтелектуалів продукує культ. моделі, які надалі поширюються в соціумі. З огляду на це відкинув проблему «вчена